

Voloshyna V. V. Axiological aspects of choosing a future psychologist professional specialization in preparation in higher education. In this article we have the results of empirical researching of choice of professional specialization by the future psychologist. The choice of specialization he must come true on the basis of realization the student of value of personality «I» as a psychologist and, mainly, conviction in an own desire and possibility to render a psychological help to other. Subject to condition realization of the own system of values, understanding of capabilities, desires and possibilities such personality choice does not cause difficulties for a future specialist, refreshing oneself sense of integrative integrity, self-esteem and all-sufficiently. Difficulties are generated as a result of personality vagueness of axiology, at indefinable status of identity, low level of self-interest and self-understanding, external explained to professional activity of student and others like that. Choosing specialization, the student designs the prospects of axiology of the professional identity, it gives the dominant, it is answered exactly that professional values which most represent him personality senses in professional activity. However, for today in professional preparation of psychologists we look after something formal approach in a choice or even distribution of students after specializations. We had developed and approved the questioner «Professional orientation of psychologist». The aim of it is the help to student to make his choice of specialization accordingly to his capabilities. Now it is the time of depth learning of concrete skill, techniques, way's of psychological influence and supporting personality in limit's in some social spheres, which need's review, with aim of perfection some existing and introduction new psychologist's specializations this time came for replacement system preparing specialists with wide round of professional competence. It confirm once again validity of prepare specialists for specialties' with celery determined concretion tasks, techniques and limits of professional competitions.

Keywords: professional values, future psychologist, specialization, consulting psychologist, social psychologist, psychologist and coach.

Відомості про автора:

Волошина Валентина Віталіївна – доктор психологічних наук, доцент, доцент кафедри теоретичної та консультативної психології факультету психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, м. Київ, Україна, v.v.voloshyna@npu.edu.ua

Information about the author:

Voloshyna Valentyna – doctor of psychological sciences, associate professor of theoretical psychology and counseling psychology department of the National Pedagogical University named after Dragomanov, Kyiv city, Ukraine, v.v.voloshyna@npu.edu.ua

Статтю подано до друку 22.06.2017.

УДК 378.147

© Л. М. Вольнова, 2017

Л. М. Вольнова (м. Київ)

ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Вольнова Л. М. Проектні технології як засіб підвищення професійної підготовки майбутніх психологів. Метою статті є узагальнення теоретичних положень щодо сутності проектних технологій та окреслення напрямів їх упровадження у процесі професійної підготовки майбутніх психологів.

Визначено переваги застосування проектних технологій у процесі професійної підготовки студентів: створює передумови для розвитку ключових компетенцій і самостійності в осягненні нового; передбачає розв'язання проблеми, яка вимагає використання різноманітних методів,

засобів навчання, а також інтегрування знань, умінь з різних галузей; навчає самостійно здобувати знання та застосовувати їх для розв'язання нових завдань; викладач стає координатором процесу набуття знань.

Виокремлено етапи проектування у роботі майбутніх психологів: ознайомлення з психологічною проблематикою організації; складання плану і розроблення проекту відповідно до психологічної технології; підбір матеріалів до інформаційного, діагностичного та корекційного блоків проекту, їх опис та апробація у процесі роботи з клієнтами.

Описано труднощі, які виникають у студентів – майбутніх психологів у процесі розв'язання проблемних практико-орієнтованих ситуацій. Однією з причин їх появи визначено недостатню реалізацію комплексного підходу при формуванні завдань для самостійної роботи. Підкреслено, що розробка різних типів проектів дозволить підвищити ефективність практичної підготовки студентів до здійснення психологічної діяльності.

Наведено приклади застосування проектних технологій у ході вивчення дисциплін «Психологія дев'яти» (2 курс), «Основи психогієнти» (3 курс) та «Реабілітаційна психологія» (4 курс).

Ключові слова: професійна підготовка, студенти, майбутні психологи, проектні технології, проектування, зразки проектів, особливості проектування, психологічна допомога.

Постановка проблеми. Важливими завданнями для сучасної освіти виступають пошук, розробка та застосування ефективних форм і методів навчання для забезпечення високого рівня, насамперед, практичної підготовки студентів. Водночас, як свідчать результати досліджень ряду вчених (Л. В. Козак, С. П. Кожушко, З. Я. Шацька та ін.), а також, як підтверджує власна практика роботи з майбутніми психологами, студенти не завжди здатні до розгляду процесу надання психологічної допомоги як цілісного. Як результат, молоді фахівці часто не можуть спрогнозувати свою діяльність в певному закладі, службі чи установі з урахуванням кола можливих запитів, а також комплексно підійти до окреслення напрямів та шляхів психологічної допомоги певним клієнтам чи контингенту клієнтів. Така ситуація складається попри те, що під час навчання у виші передбачено доволі різноманітний блок психологічних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки, кілька видів практик, курсові роботи. Саме тому актуальною проблемою сьогодні є формування нового підходу до активізації навчальної діяльності у вишах та впровадження інноваційних технологій у процес фахової підготовки майбутніх психологів. Аналіз наукових джерел свідчить, що однією з ефективних технологій організації самостійної роботи студентів у межах кредитно-модульної системи є виконання проектів.

Аналіз наукових досліджень. Проблема організації проектної діяльності досліджувалася у чисельних працях педагогів і психологів: Ю. К. Бабанського, В. П. Беспалька, Дж. Дьюї, У. Кілпатріка, Н. В. Матяш, В. А. Моляко, І. П. Підласого, Є. С. Полат, О. І. Пометун, О. М. Пехоти, С. О. Сисоєвої, Г. І. Щукіної та ін. Серед дослідників, які займаються розкриттям особливостей реалізації зазначеної технології під час навчання дорослих слід назвати І. А. Зимню, С. Ю. Ніколаєву, О. Б. Тарнопольського та ін. Оскільки проектна технологія вимагає інтегрованих знань і дослідницького пошуку при її вирішенні, то вченими (С. П. Кожушко, Л. П. Процай, О. Г. Романовський, Ю. М. Смольницький, О. І. Шапран та ін.) аналізуються її можливості у процесі фахової підготовки студентів, зокрема психологів. Разом із тим, попри широку обґрунтованість зазначеної технології в науці, практичне застосування її у вищих навчальних закладах поки що залишається недостатнім, що впливає і на результативність подальшої науково-дослідної та практичної роботи студентів.

Метою статті є узагальнення теоретичних положень щодо сутності проектних технологій та окреслення напрямів їх впровадження у процесі професійної підготовки майбутніх психологів.

Виклад основного матеріалу та результати досліджень. Вивчення літератури свідчить, що проектна технологія є однією з інноваційних технологій навчання і виховання, яка «поєднує теоретичні знання та їх практичне застосування для розв'язання конкретних життєвих чи професійних проблем» [2, с. 55]. Серед її суттєвих переваг у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців ученими виокремлено такі: 1) створює унікальні передумови для розвитку ключових компетенцій і самостійності студента в досягненні нового, стимулюючи його природну допитливість і творчий потенціал [1, с. 5]; 2) передбачає розв'язування деякої проблеми, яка вимагає, з одного боку, використання різноманітних методів і засобів навчання, а з іншого, інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, технології, сфери творчості [5, с. 102]; 3) навчає самостійно здобувати знання та застосовувати їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань; прищеплює вміння користуватися дослідницькими прийомами [2, с. 58]; 4) кардинально трансформується роль викладача, який перетворюється на координатора процесу набуття знань [1, с. 2].

Отже, проектна діяльність сприяє формуванню творчої особистості майбутнього фахівця і через моделювання проблемних ситуацій, що вимагають від студентів дослідницьких зусиль, спрямованих на пошук ефективних шляхів розв'язання проблем, допомагає створити умови, максимально наближені до умов майбутньої професійної діяльності. Такі характеристики, безперечно, підвищують значення її використання у системі вищої освіти, але при цьому і висувають низку вимог, що сприятимуть ефективному впровадженню головних позицій проектної технології. Зокрема, Ю. М. Смольницький до них відносить: наявність значущої в творчому плані проблеми/задачі, яка вимагає інтегрованого знання, дослідницького пошуку для її розв'язування; практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів; матеріальний характер результатів виконаних проектів (у вигляді відеофільму, презентації, флеш-анімації, альбому, комп'ютерної газети, альманаху, Web-сторінки тощо ін.) [5, с. 102–103].

Як і будь-які інші проекти навчальний проект має етапи проведення: організаційний; структурування проекту; робота над проектом; підведення підсумків; презентація проекту. З цього приводу О. Г. Романовський наголошує, що для студентів-психологів, основні етапи проектування мають свої особливості, які полягають в ознайомленні з психологічною проблематикою організації; складанні плану і розробленні проекту відповідно до психологічної технології; в підборі матеріалів, методик, тестів, ігор та вправ до інформаційного, діагностичного і корекційного блоків проекту, їх описі та в апробації у процесі роботи з клієнтами [4, с. 10].

Необхідність застосування проектних технологій саме в процесі практичної підготовки майбутніх психологів ми відзначили, виявивши низку труднощів, які виникають у студентів, зокрема під час підсумкового контролю, коли потрібно, окрім теоретичних питань, розв'язати завдання практичного змісту. Як приклад: *«Мишко Д. з 5-А класу сидить у шкільному гардеробі та чекає закінчення уроку. «Чому не на уроці?» – цікавиться черговий вчитель. «Навіщо мені туди йти?» – філософськи міркує Мишко – «Урок я не знаю, двійка мені не потрібна – тато лаяти буде, на вулицю не пустить. Я краще тут посиджу».* Студенту необхідно проаналізувати запропоновану ситуацію, встановити причини порушення у поведінці школяра та запропонувати напрями психолого-педагогічної допомоги. Згідно з логікою роботи, на першому етапі студент повинен визначити кілька причин, як от, шкільна дезадаптація при переході у середню ланку школи, шкільна неуспішність, проблемні стосунки з учителем, несприятлива атмосфера у класі, сімейні фактори (страх покарання тощо). На другому етапі буде доцільним планування змісту психологічної роботи з урахуванням кількох об'єктів уваги – безпосередньо учня, класу, де він навчається, вчителя-предметника, який вів урок, та сім'ї

хлопчика. Тут також важлива орієнтація на всі напрями діяльності шкільного психолога (діагностика, просвітництво і т.д.). На практиці в переважній більшості ми маємо ситуацію, коли студент зосереджує свою увагу, як правило, на самому учневі або на його сім'ї (спираючись на фразу «тато лаяти буде»), інші просто пропускає. Окрім того, плануючи зміст психологічної діяльності, близько 50% її об'єму відводить діагностиці, «вишукуючи» у школяра різноманітні вади, решту – психоконсультуванню чи корекційній роботі з хлопчиком. Уявити ситуацію, коли увагою психолога охоплені всі об'єкти та визначити зміст психологічної роботи з кожним із них з урахуванням ситуації майбутньому фахівцю часто доволі важко. Тобто студент ніби знає коло своїх професійних обов'язків як психолога, але не може їх конкретизувати відповідно до ситуації.

Під час навчання студенти виконують загалом, можна вважати, достатню кількість завдань практичного характеру (розробляють зміст бесід, зустрічей, тренінгів тощо), розв'язують проблемні ситуації щодо психологічної допомоги окремим групам клієнтів чи в певних життєвих обставинах. Тоді виникає питання, звідки ж з'являються означені вище труднощі. На нашу думку, однією з причин цього є виокремлення самих навчальних дисциплін, як от «Психодіагностика», «Психологічне консультування» тощо, пов'язані з одним напрямом діяльності психолога. Звичайно, внести правки до навчальних планів доволі важко, а, можливо, і не доцільно. Разом із тим, ми вважаємо, що в рамках опанування, на перший погляд, «вузької» дисципліни, завжди можна спланувати розробку проектів, що забезпечить реалізацію комплексного підходу при формуванні завдань для самостійної роботи та дозволить значною мірою підвищити практичну готовність студентів до здійснення в майбутньому психологічної діяльності.

Технологію проектування можна використати під час вивчення як нормативних, так і вибіркового психологічних дисциплін. При цьому доцільно спиратися на класифікацію навчальних проектів, запропоновану Є. С. Полат [3]. Вчена їх поділяє за домінують діяльністю в проекті; за характером координації в проекті; за кількістю учасників; за характером контактів; за предметно-змістовою сферою; за тривалістю виконання.

Далі наведемо приклади деяких проектів, які ми пропонуємо на різних курсах, поступово ускладнюючи їх зміст. Так, студенти 2 курсу на завершення вивчення дисципліни «Психологія девіації» мають розробити один із проектів на вибір. Як от: 1) *підберіть інформаційний матеріал для засідання шкільного методичного семінару на тему «Психологічний клімат школи як фактор виникнення девіантної поведінки дітей і підлітків»;* 2) *розробіть проект стенду «Булінг у шкільному середовищі»;* 3) *продумайте зміст лекторію для батьків «Наслідкування у засвоєнні зразків агресивної поведінки»;* 4) *розробіть план заходів, які може провести психолог у рамках Всесвітнього дня запобігання самогубствам та ін.* Враховуючи ще обмежений практичний досвід студентів, такі проекти переважно інформаційні, тобто спрямовані на формування умінь збирати інформацію про явище, її аналізувати, узагальнювати та певним чином групувати; вони локального характеру, оскільки обмежуються навчальним закладом, індивідуальні та короткострокові, але все-таки міжпредметні (адже тут інтегруються знання з вікової та педагогічної психології, а також і девіантології). Основною діяльністю є пошукова, а кінцевим продуктом – усна презентація самого проекту. Головне на даному етапі роботи – навчити студентів планувати свою діяльність, залучати різноманітні ресурси для розв'язання поставлених завдань та систематизувати дані.

Далі наведемо приклад проекту, який ми застосовуємо у ході вивчення дисципліни «Основи психогієніки». Він є інформаційним, частково практико-орієнтованим індивідуальним, середньотривалим, міжпредметним і локальним. Його зміст: *«Складіть програму психогієнічної допомоги психолога, що працює в одній із названих установ (ДНЗ, ЗНЗ, ВНЗ,*

спортивна школа, центр репродуктивного здоров'я, центр реабілітації дітей з вадами зору, медичний заклад та ін.). Програма має охопити: аналіз умов навчання чи праці в установі, проблеми психічного здоров'я, які можуть виникати в установі (в працівників, клієнтів, вихованців); мету, завдання, особливості організації психогігієнічного процесу в установі; діагностичні методики, що можна застосувати для вивчення психічного здоров'я в цій установі; план психогігієнічних і психопрофілактичних заходів в установі на півроку».

Реалізація цього проекту повною мірою сприяє розвитку вмінь дотримуватися комплексного підходу, адже студентам необхідно охопити всю установу за різними напрямками діяльності. Однак практика його впровадження виявила необхідність відкритої координації роботи студентів на кожному з етапів підготовки задля забезпечення ефективності кінцевого результату. Це було пов'язано із виникненням низки труднощів. Як приклад, плануючи психогігієнічну роботу в дошкільному навчальному закладі студентка N звернула свою увагу лише на дітей. У ході бесіди вона зробила припущення, що справді «загубила» батьків, з якими можна працювати в просвітницькому напрямі. Водночас лише після серії додаткових запитань у поле своєї психогігієнічної діяльності вона «повернула» вихователів (вказавши ризик професійного вигорання) та адміністрацію (звернувши увагу на її ролі у забезпеченні психологічного клімату в колективі). Як результат, з'ясувалося, що нею виконано лише четверту частину необхідної роботи, адже потрібно доповнити усі блоки (діагностики, психопрофілактики) з урахуванням ще трьох груп клієнтів. Аналогічні труднощі виникали також в інших студентів, однак усувалися шляхом безпосередньої, хоча й гнучкої координації, в ході роботи над проектом.

Проект подібного змісту ми використовуємо під час вивчення дисципліни «Реабілітаційна психологія» (4 курс), однак, як зазначалося уже вище, розширюючи його зміст. Суть проекту: «Обґрунтувати психологічний напрям індивідуальної програми реабілітації клієнта на півріччя. Здійснити: теоретичний аналіз проблем психологічного здоров'я клієнта; сформулювати мету, завдання, особливості організації соціально-психологічної реабілітації клієнта; діагностичний комплекс, що можна застосувати для вивчення психологічного здоров'я клієнта, та результати його упровадження на практиці; перелік форм, методів, методик і технік (прикладу) соціально-психологічної реабілітації». Це парний, середньотривалий, міжпредметний, локальний та практико-орієнтований проект. Він має наскрізний характер, оскільки підготовка до його виконання ведеться упродовж вивчення курсу – у ході ознайомлення з колом клієнтів, особливостями діагностики у системі психологічної реабілітації, вимогами до складання програм, реабілітаційними технологіями і методами.

Певні труднощі, які потребували координації зі сторони викладача, виникли у ході роботи над діагностичним блоком. До нього студенти включили переважно тестові методики, упустивши можливості анкетування, спостереження за поведінкою клієнта, проєктивних методик. Другий момент, який потребував спрямування, стосувався технологічного блоку, оскільки студенти доволі часто прописували лише напрями психологічної реабілітації. Упускалися практичні матеріали (вправи, ігри, терапевтичні техніки тощо), не були представлені електронні ресурси, що стосуються означеного питання (посилання на інформаційні сайти, сайти організацій чи тематичні відео).

Два останні проекти завершувалися усним захистом та презентацією, яка передбачала висвітлення основних різних аспектів психологічної роботи з клієнтами. Окрім того, ми орієнтували студентів-доповідачів на обов'язкове обговорення результатів роботи у групі. Тобто студенти-слухачі висували низку запитань за результатами прослуханого. На зразок: які труднощі виникли у ході роботи? наскільки багата методична база щодо психологічної роботи з певним клієнтом чи у певній установі? чи важко було працювати з клієнтами? який аспект

досліджуваного питання потребує надалі поглибленого вивчення? тощо. Студенти, які мали бажання могли поділитися своїми здобутками у соціальних мережах з іншими майбутніми психологами, щоб поступово накопичити власну методичну скарбничку.

Висновки. Таким чином, проектна технологія, на нашу думку, дозволяє значною мірою оптимізувати процес професійної підготовки майбутніх психологів, оскільки за її допомогою створюються умови, максимально наближені до умов майбутньої професійної діяльності; свою роль відіграє і зорієнтованість на активні методи навчальної діяльності. Разом із тим, ми переконані, що ефективність навчання студентів у ході проектування значною мірою зросте, якщо така діяльність буде не одноразовою, а послідовною і систематичною. Тобто на кожному курсі майбутні психологи будуть працювати над певним типом проектів, поступово збагачуючи дослідницький та пошуковий досвід, розширюючи коло практичних умінь і навичок, розуміючи значущість проекту та його зв'язок з майбутньою професією. Важливим, вважаємо, є публічність представлення результатів проведеної роботи, оскільки вчить відбирати головне та аналітично мислити.

Література

1. Кожушко С. П. Навчання професійної взаємодії студентів-психологів з використанням проектної технології [Електронний ресурс] / С. П. Кожушко // Науковий вісник Донбасу. – 2012. – № 4. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_4_30 (дата звернення : 16.05.17)
2. Козак Л. В. Застосування проектних технологій у підготовці майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології / Л. В. Козак // Педагогіка. – 2013. – Випуск 1. – С. 54–65.
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повышения квалиф. пед. кадров / Е. С. Полат и др.; под ред. Е. С. Полат. – 2-е изд., стер. – М. : Академия, 2005. – 272 с.
4. Романовський О. Г. Упровадження інноваційних технологій у процесі фахової підготовки майбутніх психологів / О. Г. Романовський // Теорія і практика управління соц. системами. – 2012. – №2. – С. 3–13.
5. Смольницький Ю. М. Застосування проектної технології у розрізі компетентнісного підходу до навчання / Ю. М. Смольницький // Зб. наук. праць Кам'янець-Подільського нац. ун-ту імені Івана Огієнка. – Серія педагогічна. – 2009. – № 15. – С. 102–104.

Транслітераційний переклад літературних джерел

1. Kozhushko S. P. Navchannya profesiyanoi vzayemodiyi studentiv-psykholohiv z vykorystannyam proektnoyi tekhnolohiyi [Elektronnyy resurs] / S. P. Kozhushko // Naukovyy visnyk Donbasu. – 2012. – №4. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2012_4_30
2. Kozak L. V. Zastosuvannya proektnykh tekhnolohiy u pidhotovtsi maybutnikh vykladachiv doshkil'noyi pedahohiky i psykholohiyi / L. V. Kozak // Pedahohika. – 2013. – Vypusk 1. – S. 54–65.
3. Novyye pedagogicheskiye i informatsionnyye tekhnologii v sisteme obrazovaniya : ucheb. posobiye dlya stud. ped. vuzov i sistemy povysheniya kvalif. ped. kadrov / Ye. S. Polat i dr. ; pod red. Ye. S. Polat. – 2-ye izd., ster. – M. : Akademiya, 2005. – 272 s.
4. Romanovs'kyu O. H. Uprovadzhennya innovatsiynykh tekhnolohiy u protsesi fakhovoyi pidhotovky maybutnikh psykholohiv / O. H. Romanovs'kyu // Teoriya i praktyka upravlinnya sots. systemamy. – 2012. – №2. – S. 3–13.

5. Smol'nyts'kyu Yu. M. Zastosuvannya proektnoyi tekhnolohiyi u rozrizi kompetentnisnoho pidkhodu do navchannya / Yu. M. Smol'nyts'kyu // Zb. nauk. prats' Kam'yanets'-Podil's'koho nats. un-tu imeni Ivana Ohiyenka. – Seriya pedahohichna. – 2009. – №15. – S. 102–104.

Вольнова Л. Н. Проектные технологии как средство повышения профессиональной подготовки будущих психологов. Целью статьи является обобщение теоретических положений о сущности проектных технологий и определение направлений их внедрения в процессе профессиональной подготовки будущих психологов.

Определены преимущества применения проектных технологий в процессе профессиональной подготовки студентов: создает предпосылки для развития ключевых компетенций и самостоятельности в постижении нового; предусматривает решение проблемы, которая требует использования различных методов, средств обучения, а также интегрирования знаний, умений из различных областей; учит самостоятельно добывать знания и применять их для решения новых задач; преподаватель становится координатором процесса получения знаний.

Выделены этапы проектирования в работе будущих психологов: ознакомление с психологической проблематикой организации; составление плана и разработка проекта в соответствии с психологической технологией; подбор материалов к блокам проекта (информационному, диагностическому, коррекционному), их описание и апробация в процессе работы с клиентами.

Описаны трудности, которые возникают у студентов – будущих психологов в процессе решения проблемных практико-ориентированных ситуаций. Одной из причин их появления определено недостаточность реализации комплексного подхода при формировании заданий для самостоятельной работы. Подчеркнуто, что разработка разных типов проектов позволит повысить эффективность практической подготовки студентов к осуществлению психологической деятельности.

Приведены примеры применения проектных технологий в ходе изучения дисциплин «Психология девиаций» (2 курс), «Основы психогигиены» (3 курс) и «Реабилитационная психология» (4 курс).

Ключевые слова: профессиональная подготовка, студенты, будущие психологи, проектные технологии, проектирование, примеры проектов, особенности проектирования, психологическая помощь.

Volnova L. M. Project technologies as a means of improving of professional education of would-be psychologists. The purpose of the article is to summarise the theoretical theses concerning the essence of project technologies and to outline the directions of their implementation in the process of professional education of psychologists.

The advantages of using project technologies in the process of students education have been defined: it creates the grounds for the development of key competences and self-dependence in learning something new; it presupposes the solution to the problem, which requires the usage of different methods, means of teaching, as well as integration of knowledge and skills in various spheres; it teaches to gain knowledge on one's own and to use it to do new tasks; the teacher becomes a coordinator in the process of knowledge gaining.

The stages in designing the work of would-be psychologists have been singled out: knowledge of the psychological range of problems of the organization; plan making and project designing

according to the psychological technology; the selection of materials for informational, diagnostic and corrective parts of the project; the description its parts and testing while working with clients.

The difficulties, which would-be psychologists face in the process of sorting out problematic practice-oriented situations, have been described. Insufficiency of complex approach realization in preparing tasks for individual work has been defined as one of the reasons for these difficulties arising. It has been emphasized that elaboration of complex projects will allow to improve the efficiency of students practical training to carry out psychological work.

The examples of using project technologies in the process of some disciplines teaching have been given. The disciplines are as follows: "Deviation Psychology" (2-nd year of study), "Foundations of Psychohygiene" (3-rd year of study) and "Rehabilitation Psychology" (4-th year of study).

Keywords: professional education, students, would-be psychologists, project technologies, designing, examples of projects, especially of designing, psychological support.

Відомості про автора:

Вольнова Леся Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психосоматики та психологічної реабілітації факультету психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, м. Київ, Україна, volnova1979@ukr.net

Information about the author:

Vol'nova Lesya Mykolayivna – MP Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of Department of Psychosomatics and Psychological Rehabilitation, Dragomanov National Pedagogical University, Kyiv, Ukraine, volnova1979@ukr.net

Статтю подано до друку 22.06.2017.

УДК 159.922

© М. М. Кононова, Л. Г. Перетяцько, 2017

М. М. Кононова, Л. Г. Перетяцько (м. Полтава)

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ АКТИВНОГО СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ПІЗНАННЯ

Кононова М. М., Перетяцько Л. Г. Формування професійного світогляду майбутніх психологів у процесі активного соціально-психологічного пізнання. У результаті теоретичного дослідження проблеми зазначено, що професійний світогляд можна представити як динамічну систему в єдності трьох компонентів: когнітивного, мотиваційно-ціннісного й операційного. Відповідно до виділених компонентів виокремлюються критерії та показники їхньої сформованості.

Проведено аналіз наукової літератури щодо проблеми освітніх технологій, який засвідчує, що зміст навчання повинен органічно поєднувати як виконавські, так і самовизначальні, цілеспрямовані, проектувальні та рефлексивні процедури. Означені складові навчання реалізуються, зокрема, через активні методи, які позначаються як освітні технології.

Висвітлюється поняття «активне» навчання, у ході якого суб'єкт задіяний цілісно як особистість через актуалізацію попереднього досвіду спілкування, вербальних і невербальних засобів самовираження, власного особистісного потенціалу. Підкреслюється, що «активне» навчання створює у суб'єкта особливий стан активності, який виявляється в підвищенні сенситивності відносно себе та іншої людини.